

ΣΥΣΤΑΣΗ (ΕΕ) 2023/682 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 16ης Μαρτίου 2023

σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων επιστροφής και την επίσπευση των επιστροφών κατά την εφαρμογή της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 292,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Το άρθρο 4 παράγραφος 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση απαιτεί από την Ένωση και τα κράτη μέλη να εκπληρώνουν τα εκ των Συνθηκών καθήκοντα βάσει αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας.
- (2) Η οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁾ καθορίζει τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόζονται στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.
- (3) Στις 12 Σεπτεμβρίου 2018 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση αναδιατύπωσης της οδηγίας 2008/115/ΕΚ με σκοπό τη μείωση της διάρκειας των διαδικασιών επιστροφής, τη διασφάλιση καλύτερης σύνδεσης μεταξύ των διαδικασιών ασύλου και επιστροφής, και την αποτελεσματικότερη χρήση των μέτρων για την πρόληψη της διαφυγής, με παράλληλη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- (4) Το νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο ⁽²⁾ αποσκοπεί στη θέσπιση ενός κοινού συστήματος της ΕΕ για τις επιστροφές, το οποίο συνδυάζει ισχυρότερες δομές εντός της Ένωσης με αποτελεσματικότερη συνεργασία με τρίτες χώρες ως προς την επιστροφή και την επανεισοδοχή, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη διαχείριση της μετανάστευσης. Η προσέγγιση αυτή συγκεντρώνει όλες τις πολιτικές στους τομείς της μετανάστευσης, του ασύλου, της ένταξης και της διαχείρισης των συνόρων, αναγνωρίζοντας ότι η συνολική αποτελεσματικότητα εξαρτάται από την πρόοδο σε όλα τα μέτωπα. Η ταχύτερη και απρόσκοπτη διαδικασία μετανάστευσης και η ισχυρότερη διακυβέρνηση των μεταναστευτικών και συνοριακών πολιτικών, η συνεργασία με τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων για την εφαρμογή των συμφωνιών και ρυθμίσεων επανεισοδοχής της ΕΕ, με την υποστήριξη σύγχρονων συστημάτων ΤΠ και σχετικών οργανισμών της ΕΕ, θα συντείνουν σε μια πιο αποτελεσματική και βιώσιμη διαδικασία επιστροφής.
- (5) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει τη σημασία μιας ενιαίας, συνολικής και αποτελεσματικής πολιτικής της Ένωσης για την επιστροφή και την επανεισοδοχή, ζητώντας ταχεία δράση για τη διασφάλιση αποτελεσματικών επιστροφών από την Ένωση μέσω της επίσπευσης των διαδικασιών επιστροφής. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε επίσης τα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν αμοιβαία τις αποφάσεις επιστροφής ⁽³⁾.
- (6) Η ανακοίνωση της Επιτροπής, της 10ης Φεβρουαρίου 2021, με τίτλο «Ενίσχυση της συνεργασίας για την επιστροφή και την επανεισοδοχή στο πλαίσιο μιας δίκαιης, αποτελεσματικής και ολοκληρωμένης μεταναστευτικής πολιτικής της ΕΕ» ⁽⁴⁾ προσδιόρισε τα εμπόδια που παρακλύουν την αποτελεσματική επιστροφή και ανέφερε ότι, για την αντιμετώπισή τους, απαιτούνται βελτιωμένες διαδικασίες που περιορίζουν τον κατακερματισμό των εθνικών προσεγγίσεων, καθώς και στενότερη συνεργασία και ενισχυμένη αλληλεγγύη μεταξύ όλων των κρατών μελών. Ο μηχανισμός αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2022/922 του Συμβουλίου ⁽⁵⁾ και οι πληροφορίες που συλλέγονται μέσω του ευρωπαϊκού δικτύου μετανάστευσης ⁽⁶⁾ που θεσπίστηκε με την απόφαση 2008/381/ΕΚ του Συμβουλίου επέτρεψαν τη συνολική αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο τα κράτη μέλη εφαρμόζουν την πολιτική της Ένωσης για την επιστροφή, καθώς και τον εντοπισμό των υφιστάμενων κενών και εμποδίων.

⁽¹⁾ Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 348 της 24.12.2008, σ. 98).

⁽²⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με ένα νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο [COM(2020) 609 final].

⁽³⁾ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 9ης Φεβρουαρίου 2023, 1/23.

⁽⁴⁾ COM(2021) 56 final.

⁽⁵⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2022/922 του Συμβουλίου, της 9ης Ιουνίου 2022, σχετικά με τη θέσπιση και τη λειτουργία μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης για την επαλήθευση της εφαρμογής του κεκτημένου του Σένγκεν και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1053/2013 (ΕΕ L 160 της 15.6.2022, σ. 1).

⁽⁶⁾ Απόφαση 2008/381/ΕΚ του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2008, για τη δημιουργία ευρωπαϊκού δικτύου μετανάστευσης (ΕΕ L 131 της 21.5.2008, σ. 7).

- (7) Ενόψει των συνεχιζόμενων προκλήσεων στον τομέα της επιστροφής και εν αναμονή της ολοκλήρωσης των νομοθετικών διαπραγματεύσεων, ιδίως όσον αφορά την πρόταση αναδιאτύπωσης της οδηγίας 2008/115/EK, συνιστώνται πρόσθετες δράσεις για την περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικής και αποδοτικής εφαρμογής του υφιστάμενου νομικού πλαισίου.
- (8) Η σύσταση (ΕΕ) 2017/432 της Επιτροπής ⁽⁷⁾, η οποία συνιστά σειρά μέτρων και δράσεων για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των επιστροφών κατά την εφαρμογή της οδηγίας 2008/115/EK, παραμένει επίκαιρη και θα πρέπει να συνεχίσει να καθοδηγεί τα κράτη μέλη με σκοπό μια ταχύτερη διαδικασία επιστροφής. Η σύσταση (ΕΕ) 2017/432 ενσωματώθηκε στη σύσταση (ΕΕ) 2017/2338 της Επιτροπής ⁽⁸⁾, γεγονός που επιτρέπει τη συνεχή αξιολόγηση της εφαρμογής της στο πλαίσιο του μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν.
- (9) Ως εφελτήριο προς ένα κοινό σύστημα της ΕΕ για τις επιστροφές, η αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων επιστροφής μπορεί να διευκολύνει και να επιταχύνει τις διαδικασίες επιστροφής για το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την επιστροφή και να ενισχύσει τη συνεργασία και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών για την περαιτέρω αύξηση της σύγκλισης μεταξύ τους όσον αφορά τη διαχείριση της μετανάστευσης. Η αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων επιστροφής που έχουν εκδοθεί προηγουμένως σε άλλο κράτος μέλος μπορεί επίσης να συμβάλει στην αποτροπή της αντικανονικής μετανάστευσης και στην αποθάρρυνση των μη επιτρεπόμενων δευτερογενών μετακινήσεων εντός της Ένωσης. Η οδηγία 2001/40/EK του Συμβουλίου ⁽⁹⁾ θεσπίζει πλαίσιο για την αμοιβαία αναγνώριση. Το πλαίσιο αυτό συμπληρώθηκε με την απόφαση 2004/191/EK του Συμβουλίου ⁽¹⁰⁾ σχετικά με τη θέσπιση των κριτηρίων και των πρακτικών λεπτομερειών εφαρμογής για την αντιστάθμιση των οικονομικών ανισορροπιών που προκύπτουν από την εφαρμογή της οδηγίας 2001/40/EK, η οποία προηγήθηκε μεγάλου μέρους της στήριξης που έχει αναπτυχθεί έκτοτε σε επίπεδο Ένωσης. Η πρόσδος όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων επιστροφής θα πρέπει επίσης να τροφοδοτήσει τις εν εξελίξει συζητήσεις σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για αναδιאτύπωση της οδηγίας 2008/115/EK.
- (10) Η έλλειψη συστήματος σε επίπεδο Ένωσης που να αναφέρει αν έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος απόφαση επιστροφής για συλληφθέντα υπήκοο τρίτης χώρας, έχει παρεμποδίσει στο παρελθόν την προσφυγή στην αμοιβαία αναγνώριση.
- (11) Από τις 7 Μαρτίου 2023, όταν άρχισε να εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/1860 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹¹⁾, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εισάγουν καταχώριση με σκοπό την επιστροφή στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν χωρίς καθυστέρηση μετά την έκδοση απόφασης επιστροφής. Μέσω του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν, τα κράτη μέλη είναι πλέον σε θέση να διαπιστώνουν αμέσως αν υπήκοος τρίτης χώρας που συλλαμβάνεται από την αρμόδια αρχή υπόκειται ήδη σε απόφαση επιστροφής η οποία έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος.
- (12) Η προστιθέμενη αξία αυτού του νέου χαρακτηριστικού στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν εξαρτάται από την ενεργό χρήση και την κατάλληλη παρακολούθηση των καταχωρίσεων με σκοπό την επιστροφή, μεταξύ άλλων μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων επιστροφής που έχουν εκδοθεί προηγουμένως από άλλα κράτη μέλη. Αυτό μπορεί να επισπεύσει σημαντικά και να καταστήσει αποτελεσματικότερη τη διαδικασία επιστροφής, ιδίως όταν η επιστροφή μπορεί να εκτελεστεί αμέσως, μεταξύ άλλων όταν έχει λήξει η προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης που τάσσεται στην απόφαση επιστροφής από το κράτος μέλος καταχώρισης και όταν έχουν εξαντληθεί τα ένδικα μέσα κατά της εν λόγω απόφασης επιστροφής.
- (13) Ειδική χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης ⁽¹²⁾ θα στηρίζει την εφαρμογή της παρούσας σύστασης και ιδίως την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων επιστροφής μεταξύ των κρατών μελών. Επιπλέον, κατά την εφαρμογή της παρούσας σύστασης θα πρέπει να παρέχεται πρακτική και επιχειρησιακή υποστήριξη από τους αρμόδιους οργανισμούς της ΕΕ.

⁽⁷⁾ Σύσταση (ΕΕ) 2017/432 της Επιτροπής, της 7ης Μαρτίου 2017, για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των επιστροφών στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 66 της 11.3.2017, σ. 15).

⁽⁸⁾ Σύσταση (ΕΕ) 2017/2338 της Επιτροπής, της 16ης Νοεμβρίου 2017, για την καθιέρωση κοινού «εγχειριδίου περί επιστροφής» προς χρήση από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατά την εκτέλεση σχετικών με την επιστροφή καθηκόντων (ΕΕ L 339 της 19.12.2017, σ. 83).

⁽⁹⁾ Οδηγία 2001/40/EK του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων απομάκρυνσης υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 149 της 2.6.2001, σ. 34).

⁽¹⁰⁾ Απόφαση 2004/191/EK του Συμβουλίου, της 23ης Φεβρουαρίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση των κριτηρίων και των πρακτικών λεπτομερειών εφαρμογής για την αντιστάθμιση των οικονομικών ανισορροπιών που προκύπτουν από την εφαρμογή της οδηγίας 2001/40/EK του Συμβουλίου σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση αποφάσεων απομάκρυνσης υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 60 της 27.2.2004, σ. 55).

⁽¹¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1860 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν για την επιστροφή παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ L 312 της 7.12.2018, σ. 1).

⁽¹²⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1147 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 2021, για τη θέσπιση του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΕΕ L 251 της 15.7.2021, σ. 1).

- (14) Τα εμπόδια στη συνεργασία και την επικοινωνία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για τις διαδικασίες ασύλου και επιστροφής αποτελούν βασική διαρθρωτική πρόκληση για μια αποτελεσματικότερη διαδικασία επιστροφής. Όλες οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που συμμετέχουν στα διάφορα στάδια της διαδικασίας επιστροφής θα πρέπει να συνεργάζονται και να συντονίζονται στενά.
- (15) Οι στενότεροι δεσμοί μεταξύ των διαδικασιών ασύλου και επιστροφής και οι ταχείες διαδικασίες στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών μπορούν να αυξήσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα των επιστροφών. Όταν δεν εφαρμόζεται η παρέκκλιση από την εφαρμογή της οδηγίας 2008/115/EK βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 2 στοιχείο α), είναι αναγκαίο να επισπεύδεται, εντός του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, ιδίως η αποτελεσματική επιστροφή των υπηκόων τρίτων χωρών των οποίων η αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας έχει απορριφθεί και για περιπτώσεις κοντά στις περιοχές των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών, μέσω της ταχύτερης διαδικασίας επιστροφής, υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας επιστροφής.
- (16) Το άρθρο 3 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1860 προβλέπει τη δυνατότητα μη εισαγωγής καταχωρίσεων με σκοπό την επιστροφή στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν όταν η απόφαση επιστροφής εκδίδεται στα εξωτερικά σύνορα κράτους μέλους και εκτελείται αμέσως. Ωστόσο, το άρθρο 3 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1860 απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι οι καταχωρίσεις εισάγονται στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν χωρίς καθυστέρηση όταν η επιστροφή δεν εκτελείται αμέσως από τα εξωτερικά σύνορα.
- (17) Προκειμένου να δοθούν κίνητρα και να ενθαρρυνθούν οι οικειοθελείς επιστροφές, οι δυνατότητες που παρέχει η οδηγία 2008/115/EK θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να εξεταστεί το ενδεχόμενο μη έκδοσης απαγόρευσης εισόδου για υπηκόους τρίτων χωρών που συνεργάζονται με τις αρχές και συμμετέχουν σε πρόγραμμα υποστηριζόμενης οικειοθελούς επιστροφής και επανένταξης, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που ορίζονται στο άρθρο 11 παράγραφος 1 της οδηγίας 2008/115/EK. Στις περιπτώσεις αυτές, τα κράτη μέλη παρατείνουν την προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης, κατά περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 της οδηγίας 2008/115/EK.
- (18) Η πρόληψη της διαφυγής και των μη επιτρεπόμενων μετακινήσεων εντός της Ένωσης είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του κοινού συστήματος της ΕΕ για τις επιστροφές. Απαιτείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, συμπεριλαμβανομένων των βασικών εργαλείων για την αξιολόγηση και την πρόληψη του κινδύνου διαφυγής, προκειμένου να διευκολυνθεί και να εξορθολογιστεί η αξιολόγηση του εν λόγω κινδύνου σε μεμονωμένες περιπτώσεις, να ενισχυθεί η χρήση αποτελεσματικών εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης και να διασφαλιστεί επαρκής ικανότητα κράτησης, όταν η κράτηση χρησιμοποιείται ως μέτρο έσχατης ανάγκης και για όσο το δυνατόν μικρότερο χρονικό διάστημα σύμφωνα με το άρθρο 15 της οδηγίας 2008/115/EK.
- (19) Παρέχεται στήριξη σε επίπεδο Ένωσης για την εφαρμογή της παρούσας σύστασης, μεταξύ άλλων από τον συντονιστή επιστροφών της ΕΕ και το δίκτυο υψηλού επιπέδου για τις επιστροφές, με γνώμονα μια επιχειρησιακή στρατηγική για τις επιστροφές. Επιχειρησιακή στήριξη διατίθεται επίσης μέσω των αρμόδιων οργανισμών της Ένωσης, ιδίως του Frontex, του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο και του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.
- (20) Οι εθνικές αρμόδιες για την επιστροφή αρχές αποτελούν μέρος της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, η οποία είναι υπεύθυνη για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων. Ο Frontex διαδραματίζει κεντρικό ρόλο ως επιχειρησιακό σκέλος του κοινού συστήματος της ΕΕ για τις επιστροφές και παρέχει συνδρομή στα κράτη μέλη σε όλα τα στάδια της διαδικασίας επιστροφής στο πλαίσιο της εντολής του σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹³⁾.
- (21) Η παρούσα σύσταση απευθύνεται σε όλα τα κράτη μέλη που δεσμεύονται από την οδηγία 2008/115/EK.
- (22) Συνιστάται στα κράτη μέλη να δώσουν εντολή στις εθνικές τους αρχές οι οποίες είναι αρμόδιες για την εκτέλεση των καθηκόντων που σχετίζονται με την επιστροφή, να εφαρμόζουν την παρούσα σύσταση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.
- (23) Η παρούσα σύσταση συνάδει με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη. Συγκεκριμένα, η παρούσα σύσταση εξασφαλίζει τον πλήρη σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και την εφαρμογή των άρθρων 1, 4, 14, 18, 19, 21, 24 και 47 του Χάρτη και πρέπει να εφαρμοστεί αναλόγως,

⁽¹³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2019, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624 (ΕΕ L 295 της 14.11.2019, σ. 1).

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΣΥΣΤΑΣΗ:

Αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων επιστροφής

1. Προκειμένου να διευκολύνεται και να επιταχύνεται η διαδικασία επιστροφής, το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την επιστροφή παρανόμως διαμένοντος υπηκόου τρίτης χώρας θα πρέπει να αναγνωρίζει αμοιβαία κάθε απόφαση επιστροφής που έχει εκδοθεί προηγουμένως για το ίδιο πρόσωπο από άλλο κράτος μέλος, εκτός εάν έχει ανασταλεί η εφαρμογή της εν λόγω απόφασης επιστροφής. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
 - α) να αξιοποιούν πλήρως τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται μέσω καταχωρίσεων με σκοπό την επιστροφή στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν που ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1860·
 - β) να διασφαλίζουν ότι τα δακτυλικά αποτυπώματα είναι διαθέσιμα για συμπερίληψη σε καταχώριση σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1860·
 - γ) να επαληθεύουν συστηματικά στο Αυτόματο Σύστημα Αναγνώρισης Δακτυλικών Αποτυπωμάτων του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν αν έχει εισαχθεί καταχώριση για επιστροφή σχετικά με παρανόμως διαμένοντα υπήκοο τρίτης χώρας·
 - δ) να διασφαλίζουν ότι οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την επιστροφή συνεργάζονται στενά με το εθνικό τμήμα SIRENE, λαμβάνοντας υπόψη τον ρόλο του που έχει θεσπιστεί με τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1861 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁴⁾ και τον ρόλο του στην ανταλλαγή πληροφοριών σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1860·
 - ε) να συνεργάζονται και, όπου απαιτείται, να ανταλλάσσουν συμπληρωματικές πληροφορίες για τη διευκόλυνση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης της απόφασης επιστροφής·
 - στ) να εξετάζουν την κατάσταση του οικείου υπηκόου τρίτης χώρας μετά από ακρόασή του, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με το εθνικό δίκαιο και με το άρθρο 5 της οδηγίας 2008/115/ΕΚ, πριν από την αναγνώριση απόφασης επιστροφής που έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος και πριν από την απομάκρυνση. Ιδίως όσον αφορά τα παιδιά, το κράτος μέλος εκτέλεσης θα πρέπει να διασφαλίζει ότι λαμβάνεται δεόντως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού·
 - ζ) να γνωστοποιούν εγγράφως στον οικείο υπήκοο τρίτης χώρας ότι έχει αναγνωριστεί η απόφαση επιστροφής που έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος για τον εν λόγω υπήκοο. Η κοινοποίηση θα πρέπει να επαναλαμβάνει τους πραγματικούς και νομικούς λόγους που παρατίθενται στην απόφαση επιστροφής και θα πρέπει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα διαθέσιμα ένδικα μέσα·
 - η) να ενημερώνουν αμέσως το κράτος μέλος καταχώρισης σχετικά με την απομάκρυνση του οικείου υπηκόου τρίτης χώρας, ώστε αυτό να μπορεί να επικαιροποιήσει το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1861.

Επίσπευση των επιστροφών

2. Για τους σκοπούς της επίσπευσης των διαδικασιών επιστροφής, τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθιερώσουν στενή συνεργασία μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για τις αποφάσεις λήξης της νόμιμης διαμονής και εκείνων που είναι αρμόδιες για την έκδοση αποφάσεων επιστροφής, συμπεριλαμβανομένης της τακτικής ανταλλαγής πληροφοριών και της επιχειρησιακής συνεργασίας, με βάση την ολοκληρωμένη και συντονισμένη προσέγγιση που συνιστάται στη σύσταση (ΕΕ) 2017/432.
3. Για να διασφαλιστεί η έγκαιρη διαθεσιμότητα των πληροφοριών σχετικά με την ταυτότητα και τη νομική κατάσταση των υπηκόων τρίτων χωρών για τους οποίους έχει εκδοθεί απόφαση επιστροφής, με σκοπό την παρακολούθηση μεμονωμένων περιπτώσεων, και για να δημιουργηθεί και να διατηρηθεί εικόνα κατάστασης σε εθνικό επίπεδο όσον αφορά την επιστροφή, τα κράτη μέλη καλούνται να θεσπίσουν, χωρίς καθυστέρηση, ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης υποθέσεων επιστροφής, με βάση το μοντέλο που ανέπτυξε ο Frontex σύμφωνα με το άρθρο 48 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να αξιοποιήσουν πλήρως τα συστήματα διαχείρισης υποθέσεων επανεισδοχής που έχουν δημιουργηθεί για την προώθηση της εφαρμογής συμφωνιών ή ρυθμίσεων επανεισδοχής με τρίτες χώρες.

⁽¹⁴⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1861 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) στον τομέα των συντοριακών ελέγχων, την τροποποίηση της σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας Σένγκεν και την τροποποίηση και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1987/2006. (ΕΕ L 312 της 7.12.2018, σ. 14).

4. Για να διασφαλιστεί ότι μετά από απόφαση με την οποία απορρίπτεται αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας ακολουθούν γρήγορα διαδικασίες επιστροφής, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
- α) να δημιουργήσουν έναν άμεσο και τυποποιημένο διάλογο επικοινωνίας μεταξύ των αρχών ασύλου και επιστροφής για τον απόσκοπο συντονισμό των δύο διαδικασιών·
 - β) να εκδίδουν στην ίδια πράξη, ή σε χωριστές πράξεις ταυτόχρονα ή αμέσως μετά, απόφαση επιστροφής και απόφαση για την απόρριψη αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας, αξιοποιώντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη δυνατότητα που αναφέρεται στο άρθρο 6 παράγραφος 6 της οδηγίας 2008/115/EK·
 - γ) να παρέχουν τη δυνατότητα άσκησης ένδικων μέσων κατά της απόφασης με την οποία απορρίπτεται η αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας και της απόφασης επιστροφής ταυτόχρονα ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου, ή τη δυνατότητα άσκησης ένδικων μέσων κατά αμφοτέρων των αποφάσεων εντός της ίδιας προθεσμίας·
 - δ) να επιτρέπουν την αυτόματη αναστολή της εκτέλεσης των αποφάσεων επιστροφής κατά τη διάρκεια διαδικασίας ένδικων μέσων μόνο στον βαθμό που είναι αναγκαίο για τη συμμόρφωση με το άρθρο 19 παράγραφος 2 και το άρθρο 47 του Χάρτη·
 - ε) να λαμβάνουν μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι ένα μέσο έννομης προστασίας μπορεί να ασκηθεί από τρίτη χώρα, ιδίως μέσω κατάλληλης νομικής εκπροσώπησης και με τη χρήση καινοτόμων εργαλείων, όπως η βιντεοδιάσκεψη, υπό την προϋπόθεση του σεβασμού του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και της συμμόρφωσης με το άρθρο 5 της οδηγίας 2008/115/EK.
5. Για την εξασφάλιση ταχύτερων επιστροφών κοντά στα εξωτερικά σύνορα, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
- α) να συγκροτήσουν κινητές ομάδες υποστήριξης στις οποίες θα συμμετέχουν όλες οι αρμόδιες αρχές για την οικειοθελή και αναγκαστική επιστροφή και οι σχετικές υπηρεσίες υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων διερμηνέων, υπηρεσιών υγείας, νομικών συμβουλών και κοινωνικών λειτουργών·
 - β) να δημιουργήσουν κατάλληλες εγκαταστάσεις (ιδίως για παιδιά και οικογένειες) κοντά στην περιοχή των εξωτερικών συνόρων για τη φιλοξενία υπηκόων τρίτων χωρών εν αναμονή της επιστροφής τους, οι οποίες να σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή και της απαγόρευσης των διακρίσεων·
 - γ) κατά περίπτωση, να αξιοποιούν πλήρως τις ταχείες διαδικασίες οι οποίες προβλέπονται στις συμφωνίες επανεισδοχής που έχουν συναφθεί μεταξύ της Ένωσης ή των κρατών μελών και τρίτων χωρών, με σεβασμό, παράλληλα, των διαδικαστικών εγγυήσεων σε συμμόρφωση, ιδίως, με το άρθρο 47 του Χάρτη·
 - δ) να εισάγουν καταχώριση για την επιστροφή στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1860, όταν δεν είναι δυνατή η άμεση εκτέλεση της επιστροφής.
6. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να βασίζονται σε όλη τη στήριξη που παρέχει ο Frontex και να την αξιοποιούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρησιακής στήριξης του προς τις εθνικές αρχές, της συνδρομής για την ταυτοποίηση των επιστρεφόντων και την απόκτηση ταξιδιωτικών εγγράφων, της οργάνωσης επιχειρήσεων επιστροφής και της στήριξης της οικειοθελούς αναχώρησης και επανένταξης.

Κίνητρα για οικειοθελή επιστροφή

7. Για να ενθαρρύνονται οι παρανόμως διαμένοντες υπήκοοι τρίτων χωρών να επιστρέφουν οικειοθελώς, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργήσουν δομές παροχής συμβουλών για την επιστροφή και την επανένταξη, ώστε να τους παρέχουν πληροφορίες και καθοδήγηση όσο το δυνατόν νωρίτερα στη διαδικασία και να τους κατευθύνουν προς πρόγραμμα υποστηριζόμενης οικειοθελούς επιστροφής και επανένταξης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι πληροφορίες σχετικά με την επιστροφή παρέχονται επίσης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου, καθώς η επιστροφή αποτελεί πιθανή έκβαση σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης παροχής διεθνούς προστασίας.
8. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει:
- α) να εξετάζουν το ενδεχόμενο μη έκδοσης απαγόρευσης εισόδου σε υπηκόους τρίτων χωρών που συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές και εγγράφονται σε πρόγραμμα υποστηριζόμενης οικειοθελούς επιστροφής και επανένταξης, με την επιφύλαξη του άρθρου 11 παράγραφος 1 της οδηγίας 2008/115/EK· στις περιπτώσεις αυτές, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρατείνουν την προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης, κατά περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 της οδηγίας 2008/115/EK·

- β) να προβλέπουν μια εύκολα προσβάσιμη και πρακτικά λειτουργική διαδικασία ώστε ο υπήκοος τρίτης χώρας να μπορεί να ζητήσει την ανάκληση, αναστολή ή συντόμευση της απαγόρευσης εισόδου στις περιπτώσεις κατά τις οποίες υπήκοος τρίτης χώρας που υπόκειται σε απαγόρευση εισόδου έχει εγκαταλείψει την επικράτεια κράτους μέλους συμμορφούμενος πλήρως με απόφαση επιστροφής εντός της προθεσμίας που χορηγείται για οικειοθελή αναχώρηση, σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 3 της οδηγίας 2008/115/EK.

Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διαφυγή

9. Για τη θέσπιση μιας εξορθολογισμένης και συντονισμένης διαδικασίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να θέσουν σε εφαρμογή μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα βασικά εργαλεία για την αξιολόγηση και την πρόληψη του κινδύνου διαφυγής:
- α) αντικειμενικά κριτήρια για την αξιολόγηση της ύπαρξης κινδύνου διαφυγής σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση·
 - β) αποτελεσματικές εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης που να αντιστοιχούν στα διαφορετικά επίπεδα κινδύνου διαφυγής και στις μεμονωμένες περιστάσεις·
 - γ) κράτηση ως μέτρο έσχατης ανάγκης και για όσο το δυνατόν μικρότερο χρονικό διάστημα σύμφωνα με το άρθρο 15 της οδηγίας 2008/115/EK και το άρθρο 6 του Χάρτη.
10. Για την εκτίμηση της ύπαρξης λόγων σε μεμονωμένη περίπτωση βάσει των οποίων εικάζεται ότι υπήκοος τρίτης χώρας που υπόκειται σε διαδικασίες επιστροφής μπορεί να διαφύγει κατά την έννοια του άρθρου 3 σημείο 7 της οδηγίας 2008/115/EK, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εισαγάγουν στην εθνική νομοθεσία τις αντικειμενικές περιστάσεις και τα αντικειμενικά κριτήρια που αναφέρονται αντίστοιχα στα σημεία 15 και 16 της σύστασης (ΕΕ) 2017/432. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβλέπουν ευρύ φάσμα εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης, οι οποίες θα είναι αποτελεσματικές για την πρόληψη της διαφυγής των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών και θα ανταποκρίνονται στις μεμονωμένες περιστάσεις των εν λόγω ατόμων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν κατάλληλες διαδικασίες για να διασφαλίζουν ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών συμμορφώνονται με τα εν λόγω μέτρα. Θα πρέπει να προβλέπονται αποτελεσματικά αλλά λιγότερο καταναγκαστικά μέτρα εναλλακτικά της κράτησης, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν:
- α) την υποχρέωση τακτικής αναφοράς στις αρμόδιες αρχές, από 24 ώρες έως μία φορά την εβδομάδα, ανάλογα με το επίπεδο του κινδύνου διαφυγής·
 - β) την υποχρέωση παράδοσης του διαβατηρίου, του ταξιδιωτικού εγγράφου ή του εγγράφου ταυτότητας στις αρμόδιες αρχές·
 - γ) την υποχρέωση διαμονής σε τόπο καθορισμένο από τις αρχές, όπως ιδιωτική κατοικία, καταφύγιο ή ειδικό κέντρο·
 - δ) την υποχρέωση αναφοράς διεύθυνσης κατοικίας στις αρμόδιες αρχές, συμπεριλαμβανομένων τυχόν αλλαγών στην εν λόγω διεύθυνση·
 - ε) την κατάθεση κατάλληλης οικονομικής εγγύησης·
 - στ) τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών.
11. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ικανότητα κράτησης συνάδει με τις πραγματικές ανάγκες, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών για τους οποίους έχει εκδοθεί απόφαση επιστροφής και τον εκτιμώμενο αριθμό εκείνων που αναμένεται να επιστρέψουν μεσοπρόδεσμα.

Υλοποίηση, παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων

12. Κατά την εφαρμογή της παρούσας σύστασης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να βασίζονται στο σύνολο της στήριξης που παρέχεται σε επίπεδο Ένωσης και να το αξιοποιούν πλήρως, συμπεριλαμβανομένων:
- α) του συντονιστή επιστροφών της ΕΕ και του δικτύου υψηλού επιπέδου για τις επιστροφές·
 - β) της στήριξης από τους αρμόδιους οργανισμούς της Ένωσης, ιδίως τον Frontex, τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο, τον eu-LISA και τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων·
 - γ) της εμπειρογνωμοσύνης και των πληροφοριών που συλλέγονται και ανταλλάσσονται σε δίκτυα και ομάδες της Ένωσης που ασχολούνται με θέματα επιστροφής.
13. Για τους σκοπούς της παρακολούθησης της εφαρμογής της παρούσας σύστασης, τα κράτη μέλη καλούνται να υποβάλλουν ετήσια έκθεση στην Επιτροπή, μεταξύ άλλων σχετικά με τον αριθμό των αποφάσεων επιστροφής άλλων κρατών μελών που έχουν αναγνωριστεί αμοιβαία.

Βρυξέλλες, 16 Μαρτίου 2023.

Για την Επιτροπή
Ylva JOHANSSON
Μέλος της Επιτροπής
